

Enheten för naturvård



## Ytteräng SE0110155

### Bevarandeplan för Natura 2000-område

(enligt 17 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.)



### Inledning

Bevarandeplanen är det dokument som beskriver vilka mål som ska uppnås i bevarandet av ett Natura 2000-område och som anger vilka bevarandeåtgärder som planeras. I bevarandeplanen beskrivs vilka förutsättningar som krävs för att de utpekade arterna och livsmiljöerna ska upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus. Det har betydelse för tillämpningen av regelverket om Natura 2000-områden.

**BEVARANDEPLAN**Datum  
2016-12-20Beteckning  
511-44548-2016

<b>Namn</b>	Ytteräng	<b>Areal</b>	69.3ha
<b>Natura 2000-kod</b>	SE0110155		
<b>Kommun</b>	Haninge		
<b>Bevarandeplan fastställd av Länsstyrelsen</b>	2007-12-12		
<b>Bevarandeplan reviderad av Länsstyrelsen</b>	2016-12-20		
<b>Områdestyp och status</b>	SAC-område enligt art- och habitatdirektivet		
<b>Ägarförhållanden</b>	Statligt		

**Ingående livsmiljöer enligt art- och habitatdirektivet**

Tabell 1. Livsmiljöer.

Livsmiljökod	Livsmiljöns namn	Areal (ha)	Andel (%)
1150	*Laguner	1,9	2,7
1630	*Strandängar vid Östersjön	3,7	5,3
6270	*Silikatgräsmarker	19,3	28
8230	Hällmarkstorräng	2,4	3,5

\* Prioriterad livsmiljö – bevarandet bedöms ha hög prioritet inom EU.

**Ingående arter enligt art-och habitatdirektivet**

Natura 2000-arter är arter som finns upptagna i bilaga 2 till EU:s art- och habitatdirektiv och skyddas därmed av Natura 2000-reglerna. I denna bevarandeplan nämns andra arter än de som är skyddade av Natura 2000-reglerna. Dessa arter har inte samma lagliga skydd såsom eventuella Natura 2000-arter.

Tabell 2. Arter.

Artens kod	Svenskt namn	Vetenskapligt namn
Inga Natura 2000-arter finns rapporterade från området.		

**BEVARANDEPLAN**

Datum  
2016-12-20

Beteckning  
511-44548-2016

**Bevarandesyfte för Ytteräng**

Bevarandesyftet och beskrivningen av livsmiljöer nedan utgör den beskrivning som ska upprättas i enlighet med 17 § förordningen om områdesskydd m.m. (FOM). Tillsammans med bevarandemål och bevarandeåtgärder i denna plan utgör de underlag som visar hur myndigheterna behöver arbeta för att motsvara kraven i 16 § FOM.

Det övergripande syftet med Natura 2000-området är att bidra till att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för de i området utpekade livsmiljöerna.

Områdets prioriterade bevarandevärde är silikatgräsmarken. I betesfällorna ingår också mindre arealer hållmarkstorräng och strandängar vid Östersjön.

Ytteräng ligger på Muskö. Det finns inga fler skyddade områden/Natura 2000-områden på ön. Inom 10 km radie finns ett tiotal värdefulla naturbetesmarker naturreservat/Natura 2000-områden söderut på Rånö Ängsholme (livsmiljö 9070, trädklädd betesmark), åt nordväst i Häringe-Hammersta (1630, havsstrandäng, samt 9070, trädklädd betesmark) samt österut på Utö (livsmiljö 6280, alvar). Det finns dock inga närliggande skyddade områden med silikatgräsmark.

Prioritering av skötselåtgärder framgår av tabell 3.

**Bevarandemål för Ytteräng**

Att bidra till gynnsam bevarandestatus för de i området utpekade livsmiljöerna uttrycks i detta område i följande mål.

**\*Laguner (1150)**

- Utbredningen av laguner ska följa naturliga landhöjningsprocesser i området. Beroende av områdets karaktär betyder detta att areal både kan öka och minska.
- Tröskeln och/eller vegetation i mynningen ska vara bibehållen med begränsat vattenutbyte med omgivande havsområde.
- Flytande algmattor, oftast bestående av fintrådiga alger, ska som mest förekomma i liten utsträckning.
- De för livsmiljön typiska arter ska ha goda förutsättningar att finnas i livskraftiga bestånd.

**\*Strandängar vid Östersjön (1630)**

- Arealen strandängar vid Östersjön ska minst vara 3,7 hektar.
- Vegetationen ska vara välhävdad genom tidigt betespåsläpp och/eller slåtter varje år vid vegetationsperiodens slut så att ansamling av förna inte sker.
- Ingen stängsling mot vattenlinjen bör förekomma.
- Igenväxningsvegetation ska inte förekomma.

**BEVARANDEPLAN**Datum  
2016-12-20Beteckning  
511-44548-2016

- Marken ska vara opåverkad av konstgödsling, stödutfodring, kalkning, dikning och insådd av för livsmiljön främmande arter.
- De för livsmiljön typiska arterna, till exempel smultronklöver, kustarun, dvärgarun, kärrsälting, strandkrypa, gulkämpar och ormtunga, ska finnas i livskraftiga bestånd.

**\*Silikatgräsmarker (6270)**

- Arealen silikatgräsmarker ska bibehållas.
- Vegetationen ska vara välhävdat av bete och eventuellt slätter varje år vid vegetationsperiodens slut så att ansamling av förna inte sker.
- Grässvålen ska i huvudsak vara solexponerad med spridda buskar och träd.
- Igenväxningsvegetation förekommer inte eller endast i begränsad omfattning.
- Spridd förekomst av sälg, nypon, slån och andra blommande buskar till skydd och föda för insekter, bl. a. den i området rika fjärilsfaunan.
- Marken ska vara opåverkad av konstgödsling, stödutfodring, kalkning, dikning och insådd av för livsmiljön främmande arter.
- De för livsmiljön typiska arterna, till exempel fältgentiana, ängsskallra, backnejlika, vårfingerört, solvända, jungfrulin, kattfot och blåsuga, ska finnas i livskraftiga bestånd.

**Hällmarkstorräng (8230)**

- Arealen hällmarkstorräng ska bibehållas.
- Vegetationen ska vara välhävdat av bete varje år vid vegetationsperiodens slut så att ansamling av förna inte sker.
- Tunt jordtäckte i kanten av hällar har på grund av trampstörning fläckvis blottad jord och rikt utrymme för konkurrenssvaga örter samt skorplavar och bladlavar på hällarna.
- Igenväxningsvegetation förekommer inte eller endast i begränsad omfattning.
- De för livsmiljön typiska arterna, till exempel tjärblomster, styvmorsviol och gul fetknopp, ska finnas i livskraftiga bestånd.

**Beskrivning av området**

Ytteräng ligger på sydöstra delen av Muskö. Det är en stor varierad hagmark längs stranden vid gården Arbottna. Här finns en värdefull mosaik av mer eller mindre öppen och kuperad hagmark. Området är artrikt med många och ovanliga fjärilar, kärlväxter och ängssvampar. Markerna har lång beteskontinuitet, sannolikt med en äldre historia som slätteräng. Naturtypen är en mosaik av hagmark bestående av strandäng, öppen hage och trädklädd hagmark. Den öppna hagmarken dominerar. Många små och stora hällar ger ett kuperat intryck. Mindre skogspartier, alkärr, fuktstråk och sedan länge permanent betesvall ingår i hagen. Trädskiktet i hagmarken domineras av martallar, björk, asp, ask och stora enar. Buskskiktet utgörs av slån och nypon och i fältskiktet växer till exempel solvända, fältgentiana, blåsuga, kattfot, stagg, knägräs och Adam och Eva. Bland fjärilarna

**BEVARANDEPLAN**Datum  
2016-12-20Beteckning  
511-44548-2016

märks thunbergs fåltmätare, bastardpärlormorfjäril, glimfåltmätare, allmän metallvingesvärmare, bredbrämad bastardsvärmare och liten bastardsvärmare. metallvingesvärmare, bredbrämad bastardsvärmare och liten bastardsvärmare. Strandängarna är belägna i små bukter mellan hållar, holmar och skogspartier. På strandängarna växer ormtunga, smultronklöver, kustarun, dvärgarun och norskstarr. På strandängarna häckar rödbena. Hagens små fuktängspartier utgör inte Natura 2000-habitat, men är delvis fin, näringsfattig hagmark med relativt artrik flora. Lite näringsrikare tuvåtälängar är dock vanligast. Även de är dock relativt artrika.

I östra hörnet av landområdet finns en lagun.

Hagen har under början av 1990-talet restaurerats med omfattande avverkning av träd och buskar. I flygbild från slutet av 1940-talet syns dock att trädskiktet haft betydligt mindre utbredning än idag och varit glest även i de nu täta dungarna. Under kriget gjordes omfattande avverkningar av brännved i många hagmarker av denna typ. Kanske är de äldre flygbilderna inte representativa för trädskiktets utbredning och täthet i området under första halvan av 1900-talet. Flera av dungarna bör ändå glesas ut och framför allt är brynens buskvegetation för tät. I vissa delar av området finns betydande återväxt av sly efter 1990-talets restaureringsavverkningar.

Hagen ligger inom militärt övningsområde och det bedrivs övningsverksamhet i hagen.

## **Beskrivning av livsmiljöer**

### **\*Laguner (1150)**

Lagunen i området är delvis avsnörd mot övriga Östersjön vilket begränsar vattenutbytet med övriga havsområdet och skapar en viktig livsmiljö för fågel- och fiskarter i området.

Avgränsningen av livsmiljön lagunen i Ytterängs Natura 2000-område har utförts genom GIS-analys av maringeologiska kartan. Inga fåltinventeringar är gjorda. Det finns indikationer på att lagunen är en fin livsmiljö.

### **\*Strandängar vid Östersjön (1630)**

Havsstrandängarna i området är uppdelade på flera, smala, små delar i vikar, oftast med skog i direkt anslutning. De har därmed begränsad betydelse för häckande fåglar, men det finns typisk flora för livsmiljön som smultronklöver, kärrsälting, kustarun, strandkrypa, gulkämpar och ormtunga. Läget i tämligen skyddade vikar i innerskärgård gör att gjyttjeleror med högt organiskt innehåll dominerar. De har ofta en örtfattigare flora än leriga och sandiga strandängar, men en lite ovanligare art som finns i dessa delar är norskstarr. Det förekommer dock även leriga partier med blåsklöver, ormtunga och arun-arter. Den nordligaste

**BEVARANDEPLAN**

Datum  
2016-12-20

Beteckning  
511-44548-2016

delen av området utgörs av en lite större sammanhängande strandäng som periodvis varit ohävdad under senare delen av 1900-talet. Området behöver betas hårdare och även röjas från sly. Även strandängen vid Rönnkobben skulle behöva ett hårdare betetryck för att minska förekomsten av vass i området.

**\*Silikatgräsmarker (6270)**

Habitatet finns i Ytteräng främst i sluttningar mellan svackornas fuktängar och gammal åkermark samt höjdernas hållar och dungar. På vissa ställen är det ganska smala brynmiljöer, vilka är ganska tätt förbuskade och delvis skuggade av intilliggande dungar. Spridd förekomst av sälj, nypon, slån och andra blommande buskar till skydd och föda för insekter, bland annat den i området rika fjärilsfaunan.

Störst sammanhängande områden med habitatet finns på kullarna centralt i området.

**Hällmarkstorräng (8230)**

På de talrika små höjderna finns gott om flacka, nakna hållar med relativt stora arealer med tunt jordtäckte i kanterna. Området betas men hävden är bitvis varierad. Floran är framförallt typisk för skogsmark men bitvis finns betesgynnad flora med den typiska arten tuschlav men även de karakteristiska arterna för livsmiljön som vårbrodd, fetknopp och den typiska arten tjärblomster.

**Utvecklingsområden**

I området finns partier som har potential att utvecklas till Natura 2000-livsmiljö. I dagsläget finns dock inte de för livsmiljöerna utmärkande strukturer och processer i tillräckligt hög utsträckning.

**Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt**

En komplett lista är inte möjlig att upprätta. Här listas ett urval hot som i det här området bedömts mest relevanta.

**\*Laguner (1150)**

- Kväveläckage från angränsande marker.
- Igenväxning av alger och vass.
- Muddring och dikning av lagunen som skyndar på vattenomsättningen.
- Utsläpp av olja och kemikalier i vattnet från båtar.
- Eutrofieringsgraden lokalt skulle öka.

**\*Strandängar vid Östersjön (1630)**

- Tillförsel av handelsgödsel och tillskottsutfodring som indirekt ger näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Utebliven eller svag hävd.

**BEVARANDEPLAN**

Datum  
2016-12-20

Beteckning  
511-44548-2016

- Vinterbete.
- Igenväxning av träd och buskar och älgört.
- Markexploatering. Gräsmarken kan förstöras genom utfyllnad, vägdragningar, skogsplantering, dikning.
- Stödutfodring och insådd av för livsmiljön främmande arter.

**\*Silikatgräsmarker (6270)**

- Tillförsel av handelsgödsel och tillskottsutfodring som indirekt ger näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Kväveläckage från angränsande marker.
- Utebliven eller svag hävd.
- Tidigt betespåsläpp är negativt för den tidigt blommande fältgentianan som finns i området.
- Igenväxning av träd och buskar
- Vinterbete.
- Markexploatering. Gräsmarken kan förstöras genom utfyllnad, vägdragningar, skogsplantering, dikning.
- Uppläggande av jordmassor.
- Stödutfodring och insådd av för livsmiljön främmande arter.

**Hällmarkstorräng (8230)**

- Tillförsel av handelsgödsel och tillskottsutfodring som indirekt ger näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Kväveläckage från angränsande marker.
- Igenväxning av träd och buskar och älgört och ansamling av förna på grund av svag eller utebliven hävd.
- Vinterbete.
- Markexploatering. Marken kan förstöras genom utfyllnad, vägdragningar, skogsplantering, dikning.
- Uppläggande av jordmassor.
- Stödutfodring, kalkning eller insådd av för livsmiljön främmande arter.

**Bevarandeåtgärder med tidsplan****Gällande regler**

Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken (MB) krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller störa utpekade arter i ett Natura 2000-område som har förtecknats enligt 7 kap 27 § MB. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändig för skötseln och förvaltningen av området. Alla Sveriges Natura 2000-områden utgör dessutom riksintressen (enligt 4 kap MB), vilka ska beaktas vid prövning av ärenden och planläggning.

**BEVARANDEPLAN**Datum  
2016-12-20Beteckning  
511-44548-2016

Strandskydd gäller enligt 7 kap 13-18 §§ MB inom delar av Natura 2000-området. Inom strandskyddat område är viss typ av exploatering förbjuden, t.ex. uppförande av ny byggnad. Undantag från förbudet gäller t.ex. byggnader som behövs för de areella näringarna och som måste finnas inom strandskyddat område.

Hela området ingår i en betesfålla som till största delen får miljöersättning för betesmarker och slåtterängar med särskilda värden. I området gäller de skötselvillkor som står i åtagandeplanen.

*Behov av ytterligare reglering*

Det finns inget behov av ytterligare reglering.

Tabell 3. Förslag till skötselåtgärder som komplement till vad som gäller i åtagandeplaner för Ytteräng. Åtgärder i kursiv är prioriterade.

<b>Livsmiljö/art</b>	<b>Åtgärd</b>	<b>Tidsplan</b>
<b>*Strandängar vid Östersjön (1630)</b>	<i>Betesdrift eller slåtter.</i> Röjning av alsly, älgört och vass.	Årligen  2017 och sedan vid behov
<b>*Silikatgräsmarker (6270)</b>	<i>Betesdrift eller slåtter.</i> <i>Röjning av sly och buskar.</i>	Årligen  2017 och sedan vid behov
<b>Hällmarkstorräng (8230)</b>	Betesdrift eller slåtter.	Årligen

**Bevarandetillstånd i dag**

Tabell 4. Bevarandetillstånd hos ingående livsmiljöer.

<b>Livsmiljö/art</b>	<b>Bevarandetillstånd</b>
<b>*Laguner (1150)</b>	Troligtvis gynnsamt
<b>*Strandängar vid Östersjön (1630)</b>	Gynnsamt
<b>*Silikatgräsmarker (6270)</b>	Gynnsamt, förutom i partier med igenväxningsvegetation
<b>Hällmarkstorräng (8230)</b>	Gynnsamt



**BEVARANDEPLAN**

Datum  
2016-12-20

Beteckning  
511-44548-2016

**Inventeringar i området och andra referenser**

Artdatabanken, lista med rödlistade arter, uttag 2002-05-10.

Länsstyrelsen i Stockholms län. Naturkatalog för Stockholms län. Remissupplaga. 1996.

Länsstyrelsen i Stockholms län. Åtgärdsplan för Arbottna 2001, AB1579

Länsstyrelsen i Stockholms län. Ängs- och hagmarksinventeringen i Stockholms län. 1987-1991.

**Karta**

Livsmiljöernas sifferkoder i kartan och dokumentet är korrekta liksom namnen i dokumentet. Livsmiljöernas namn i kartan kan dock vara felaktiga.

